

Cser József

Nagykanizsa a szabadságharc alatt

Cser József: Nagykanizsa a szabadságharc alatt
Nagykanizsa, Czupi Kiadó, 2009

Az 1848–49-diki szabadságharc nemzetünk történetében nevezetes korszakot alkot. Méltó annak minden csekély mozzanatát a feledéstől megóvni! Nagykanizsa, 48–49-diki múltja méltó a megőrzésre. Nagykanizsa – a vele egyesült, s mintegy tíz percnnyire levő Kiskanizsával – az ország délnyugati részén, Horvátországhoz közel eső népes város, egészen ki volt téve a horvát lázadás okozta viharoknak és Jelacic – Jellasics – betörésétől fogva nem sok nyugodt napja volt. Örült, ha győztes seregünk tanyázott falai közt; hidegen tűrte a haza elleneinek jelenlétét, de megragadott minden alkalmat, hogy gyűlölt elleneinek árthasson, és a városból eltávolíthassa. Ez volt a mozgalmak indító oka

Nagykanizsa a szabadságharc alatt – részletek

1848. év márc. 19-én, vasárnap délelőtt néhány ember a kalapján nemzeti szalagból csinált rózsát viselt. Akik a márc. 15-diki pesti eseményeket még nem ismerték, csodálkozva nézték e szokatlan kalapdíszet. Egyik a másikat kérdezte: „Mit jelent ez?”

Délre azonban általánosan elterjedt a pesti hír. Délután már nem csak a föl nőttek viselték, hanem a gyermekek sapkáján is díszlett a nemzeti rózsza. A divatárusnők alig győzték készíteni. Négy órakor a kanizsai nemesek nemzeti zászlóval, s velök a sok nép a felső templom mellé vonultak. Rögtönzött állványokról szónokok magyarázták márc. 15-iki vívmányokat. Volt egetverő éljenzés! Este az egész város fényesen kivilágított. A városház díszletén: Szabadság, egyenlőség és testvériség! fölirat pompázott. Éljenzve, zeneszóval jártak az utcákon. Az emberek egymást polgártársnak szólították Volt lelkesedés, volt öröm, volt vígság! Másnap a felső templomban ünnepélyes hálaadást tartottak. Délben pedig a Korona vendéglőben nagy lakomát csaptak.

Megrendítő, véres eseménye is volt az örömnapiak. A templom mellett, jóval a hálaadás előtt megkezdték az örömlövéseket. Szokás szerint volt elég ácsorgó, különösen deák, kik közül néhány a tarackokat segítette tölteni. Taródy Laci, harmadik latin osztályba járó tanuló is egyik nagy mozsarat töltötte meg. Az iskolába hívó pajtásnak pedig azt mondta: „Várjuk meg, mekkorát szól a mozsár?” Alighogy e pár szót kiejtette, a másik pillanatban már nyílt szemekkel, hanyatt feküdt a földön és vér folyt körülötte.

Az elsütött tarack tudniillik irtóztató dörrenéssel szétszakadt, s egyik darabja fejének egész felső részét leszakasztotta. Az agyvelő földre ömlött, s egy pillanat múlva meg volt halva.

A téren néhány száz ember ácsorgott és ezen az egyen kívül másnak legcsekélyebb baja sem történt. Valóban különös eset! „Hamar vizet, ez a deák elájult!” kiabálják a mellette állók. De amint fölemelik – látják a megdőbbentő valót. A város fényes temetést rendezett a véres halállal kimúlt ifjúnak.

Akadtak mindjárt olyanok, kik ezt rossz előjelenek tartották. Aggódva mondta az öreg Simoncsics Mátyás: „No, ha a szabadságnak már az eleje is ilyen véres, hát még ezután milyen lesz?” Valóban jól sejtett az öreg

A következő napokban a városi tanács föliratot készített az országgyűléshez és kiáltványt intézett a községek polgáraihoz.

A kétféjű sasos címereket a boltok fölött és a királyi sóháznál egy éjjel bemeszelték. A tulajdonosok kénytelenek voltak levetetni, vagy beföstetni a csodamadarakat, nehogy újabb meszelést kapjanak. A régi, királyi sóház körül – jelenleg posta- és távirdahivatal – fekete-sárga korlát húzódott, melyet nemzeti színre füstöttek. A városház erkélyére minden vásár- és ünnepnapokon két nemzeti zászlót tűztek ki. A sok időn át mellőzött magyar címer és színek újra régi jogaikba léptek.

Az 1848. évi XXII. törvénycikk elrendelte a nemzeti őrsereg föllállítását, hogy a személy- és vagyonbiztonság, a csend és béke védelmét teljesítsék és a megnyert szabadságot megőrizték.

Kanizsán siettek a törvénynek eleget tenni és megalakították a nemzeti őrsereget. Kezdetben oly nagy volt a lelkesedés, hogy még az öreg emberek is eljártak gyakorlatra. A gyakorlatokat, kezdetben két helyen is tartották. Egyik csapat a piactéren, a másik a felső templom mellett gyakorolta magát. Utóbb a két csapat egyesülve a templom mellett tartott gyakorlatokat.

Egyenruhájuk: búzavirággék atilla, fekete zsinórzattal és hosszszas óngombokkal; szürke nadrág, az oldalán végig futó vörös zsinórral; sötétzöld sapka, piros sujtás beeresztéssel és elől nemzeti rózsával, melynek közepén N. Ö. betűk voltak kivarrva. Fegyvere eleintén mindenkinek saját puskája, utóbb szuronyos fegyver.

De a legtöbb nemzetőrnek nem volt ilyen egyenruhája. Csak rendes ruhájában, zöld sapkával, vagy vászon zubbonyal, nadrággal, hideg időben katonaköpennyel ellátva vett részt a teendőikben

Az első zászlóalj a drávai sereghez rendelték. Július 6-án érkeztek Kanizsára, Lázár őrnagy vezérlete alatt. A nemzetőrök eléjük mentek és a városon kívül fogadták. Képviselve volt a zászlóaljban a gr. Zichy és gr. Széchenyi család is. Túlnyomólag művelt ifjak voltak. Szállást magánházaknál és a gymnasiumban nyertek. Kanizsán és a közeli falukban voltak az Ernő és Wasa sorkatonák. Volt még 14 ágyú is német tüzérekkel. A szomszéd falvakban Miklós huszárok is tanyáztak. Királyi biztosa az erélyes Csány László volt. A barátok zárdájában több szobát katonakórháznak rendeztek be; valamint a temetőhöz közel levő, s jelenleg katonaraktár és laktanya is kórházak voltak. Ez utóbbiak padlásán készítették a töltényeket is. A városház emeletén, egyik nagyobb szobában a csizmadiák szabták a szükséges bakancsokat és csizmákat.

Követválasztás június 15-én és 27-én

A megye központi választmánya a képviselők választására jún. 15-ét tűzte ki.

A kánizsai kerületben három jelölt volt. Babóchay János ügyvéd, a kiskanizsaiak kedvelt embere; a másik Bója Gergely, a kánizsai tanítóképezde jeles tanára és Chernél Ignác, a Batthyány uradalom ügyvédje.

A kiskanizsaiak Babóchay hívei voltak; Bója pártolói városiak és leginkább falusiak; Chernél emberei majdnem mindnyájan falukról kerültek.

A barátok temploma előtt ejtették meg az első népképviselő választást. A szavazatszedő bizottság bábossátor alatt helyezkedett el. Körülötte néhány pandúr őrködött. A választók közt itt, ott fegyveres nemzetőrök járkáltak, hogy rendet tartsanak.

A második választás június 27-én a felső templom mellett folyt le. A Wasa gyalogok az egész tért körül állták, s a választóktól a botot, fokost stb. elszedték. Délután Babóchay visszalépett. A választás alkonyattájban minden baj nélkül véget ért és követte Bója Gergelyt választották meg.